

Õiguskantsler

Esimees Astrid Asi
Harju Maakohus
harjumk.info@kohus.ee

Teie nr

Meie 29.07.2024 nr 7-7/241160/2404337

Prefekt Ats Kübarsepp
Politsei- ja Piirivalveameti
Põhja Prefektuur
ppa@politsei.ee

Kontrollkäik Harju Maakohtu kinnipidamiskambritesse

Austatud proua kohtu esimees, austatud härra prefekt

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 20. novembril 2023 Harju Maakohtu kohtumaja kinnipidamiskambreid (edaspidi kambrid). Kambrid asuvad kohtumajas, ent neis viibivate kinnipeetute valvet ja transporti kambritest teistesse kinnipidamiskohtadesse korraldab Politsei- ja Piirivalveamet (PPA). Kohtumajas on kokku 12 kambrit, sealhulgas üks erivajadustega kinnipeetutele kohandatud kamber. Inimesed viiakse kohtumaja kambritesse vaid kohtu tööajaks. Öösiti kambrites kinnipeetuid ei ole.

Kõik kambrid on heas seisukorras, igas kambris on kunstlik valgustus, lavats ning hügieeninurk tualeti ja kraanikausiga. Kambrites on ka väljakutseseadmed, mille kaudu kinnipeetu saab ühendust võtta valves oleva politseiametnikuga. Olemas on madratsid, saadaval on tualettpaber. Igas kambris on videovalve, mille pilti jälgib kinnipeetuid valvav politseiametnik.

Kinnipeetud tuuakse kambritesse kohtuistungitele vanglast või PPA Põhja prefektuuri kinnipidamiskeskusest (edaspidi kinnipidamiskeskus). Ühtset toitlustamist (ennekõike lõunasööki) pole kambrites viibivatele kinnipeetutele korraldatud, aga kuna istungid võivad kesta alates hommikust kuni tööpäeva lõpuni, pannakse vanglast saabuvatele kinnipeetutele kaasa toidupakk. Kinnipidamiskeskusest saabuvatele kinnipeetutele toitu kaasa ei anta.

Õiguskantsler on korduvalt juhtinud tähelepanu, et ühest kinnipidamiskohast teise saadetava kinnipeetu toitlustamine on halvasti korraldatud. See puudutab ka olukorda, mil inimene toimetatakse kohtuistungile ajaks kohtu kinnipidamiskambrisse.¹ Õiguskantsler on oma soovitusi üksikasjalikult põhjendanud ning need seisukohad ei ole muutunud.

Sotsiaalministri 31.12.2002 määruse nr 150 „Toidunormid kinnipidamisasutustes“ § 3 lõige 6 näeb ette, et toidunormile vastavat toitu antakse kinnipidamisasutuses viibivale kinnipeetavale, arestialusele ja vahistatule kolmes osas, vähemalt kolm korda päevas ja kindlatel kellaaegadel.

¹ Vt nt õiguskantsleri 03.11.2015 soovitus [nr 7-4/150214/1504850](#), samuti õiguskantsleri 13.01.2020 soovitus nr 7-4/191889/2000170 PPA Põhja prefektuurile seoses kohtusse konvoeeritavate kinnipeetute toitlustamisega.

Sellele nõudele vastav toidu saamine peab olema tagatud ka neil päevadel, kui inimene viiakse kohtuistungile ajaks kohtumaja kambrisse.

Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) on 2023. aasta visiidi järel Serbiale antud [soovituses](#) osutanud, et politsei hoole all olevatele kinnipeetutele peab kinnipidamise ajal korrapärase ajavahemike järel süüa pakkuma. CPT leiab, et need inimesed peaksid saama vähemalt ühe sooja eine päevas.

Mõistagi on võimalik kinnipidamiskeskusest toodud kinnipeetute toitlustamist korraldada erinevalt. Kinnipeetutele võib süüa anda kohtumajas, aga neile võib kaasa anda ka toidupaki, nagu teeb vangla. Kuna Tallinna Vangla ja kinnipidamiskeskus asuvad kõrvuti hoonetes, võib toidupakkide jagamisel teha koostööd näiteks vanglateenistusega. Tähtis on see, et ka kinnipidamiskeskusest kohtu kambritesse toodud inimesed saaksid süüa korrapäraselt, nagu nõuded ette näevad.

Kambrites oli probleemiks see, et puudusid joogitopsid. Kinnipeetud pidid joogivett jooma otse kraanist. Õiguskantsler on mitmes kontrollkäigu kokkuvõttes meelde tuletanud (vt [2023. aastal Kuressaare ja Kärdla politseijaoskondadesse tehtud kontrollkäigu kokkuvõtet](#) ja [2023. aastal Tallinna kainestusmajja tehtud kontrollkäigu kokkuvõtet](#)), et kinnipeetul peaks olema joogitops, et joogivett hõlpsamini kätte saada. Arvestades seda, et kinnipeetud viibivad kohtu kinnipidamiskambris lühikest aega, sobiks joogitopsideks kõige paremini ilmselt ühekordselt kasutatavad topsid.

Kambris nr 10 oli tehtud kohandusi, et seda saaksid hõlpsamini kasutada ka liikumisraskustega inimesed. Väärib kiitust, et mõeldud on ka erivajadustega kinnipeetute peale. Samas oli sellel kambril lävepakk, millest on keeruline ratastooliga üle saada. Lävepaku tasandamise vajadusele on õiguskantsler juhtinud tähelepanu [2024. aastal Tallinna arestimajja tehtud kontrollkäigu kokkuvõttes](#) ja ka [2023. aastal Pärnu arestimajja tehtud kontrollkäigu kokkuvõttes](#). Ratastooliga kinnipeetu liikumine oleks ka kohtumaja kambrites palju lihtsam, kui lävepakk oleks tasandatud.

Kõigis kohtumaja kambrites kasutatakse videovalvet ning valvekaamerate monitore jälgib politseiametnik. Kontrollkäigu päeval tööl olnud politseiametnik selgitas, et üldjuhul paigutatakse kinnipeetud kambritesse ühekaupa, ent suuremate kohtuprotsesside ajal on juhtunud, et mõnes kambris on ka mitu kinnipeetut. Valvekaamerad olid paigaldatud nii, et kaamera vaatevälja jäi mingil määral ka kambri tualettpott. Kambris nr 10, nr 11 ja nr 12 asuv tualettpott oli peaaegu täies ulatuses näha. Tualetti kasutava inimese privaatsuse kaitseks ei olnud rakendatud ühtegi lahendust (nt kaamerapildi hägustamist vms). Kõigis neis kolmes kambris olevat tualettpotti oli võimalik jälgida ka kambri ukse sees olevast vaateavast. Kambrites ei ole kasutatud ka kardinaid ega muid varjeid, millega saaks hügieeninurga kambrikaaslase vaateväljast eraldada.

Õiguskantsler on kontrollkäikude kokkuvõtetes korduvalt käsitletud kambrites videovalve kasutamist ja kinnipeetute privaatsuse tagamist. Viimati tuletas õiguskantsler neid nõudeid meelde [2023. aastal Kärdla ja Kuressaare politseijaoskondade arestimajadesse tehtud kontrollkäigu kokkuvõttes](#) ning [Pärnu arestimajja tehtud kontrollkäigu kokkuvõttes](#). Neid nõudeid üksikasjalikult kordamata rõhutan, et kinnipeetu hügieeninurgas jälgimine nii kaamera vahendusel kui ka vahetult uksest olevast vaateavast on keelatud, kui selleks puudub tungiv vajadus (nt suitsiidioht). Vastasel juhul rikutakse kinnipeetu õigust inimväärsele kohtlemisele ja privaatsusele.

2021. aasta Rootsi visiidi järel tehtud [soovituses](#) nõudis CPT, et alati, kui peetakse vajalikuks kinnipeetu videovalve alla võtta, tuleb kaitsta tema privaatsust, selleks võib hügieeninurga

valvekaamerate monitoril hägustada. CPT on veel öelnud (2023. aasta visiidi järel Albaaniale saadetud [soovituses](#)), et kui kambris on mitu kinnipeetut, peab tualeti ülejäänud kambrist korralikult eraldama, näiteks põrandast laeni ulatuva kardinaga.

Palun võtke meetmeid, et kohtumaja ühegi kambri hügieeninurka ei saaks mõjuva põhjuseta jälgida ei videovalve vahendusel ega kambri uksest oleva vaateava kaudu. Kui kambris on vähemalt kaks kinnipeetut, peab kambri hügieeninurga ülejäänud kambrist eraldama maast laeni ulatuva kattega.

Ootan Teilt soovitude kohta tagasisidet hiljemalt 15. oktoobriks 2024.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise